31.10.2025

Nvm Tommi Nordberg

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HE 145/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt puolustusministeriötä antamaan lausuntonsa viitteen asiassa.

Puolustusministeriö on antanut käsiteltävänä olevasta hallituksen esityksestä lausuntonsa hallituksen esityksen luonnoksen lausuntokierroksella.

Puolustusministeriö esittää lausuntonaan hallintovaliokunnalle seuraavaa:

Esityksen tavoitteena on perustaa virastomuotoinen Huoltovarmuuskeskus. Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuustoimenpiteiden rahoitusmallia uudistettaisiin. Valtion varmuusvarastoja koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin määrittelemällä valtion varmuusvarastojen perustamisen sekä käyttöönoton menettely.

Puolustusministeriö on osallistunut hallituksen esitystä valmistelleeseen lakityöryhmän työhön ja tuonut näkemyksensä sitä kautta hallituksen esitykseen jo sen valmisteluvaiheessa. Yleisesti todetaan, että esityksessä on hyvin tunnistettu toimintaympäristön muutos ja sen seuraukset huoltovarmuustoimijoiden näkökulmasta. Esitys parantaa huoltovarmuuden kehittämisen edellytyksiä viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyönä. Puolustusministeriö katsoo, että toimiva huoltovarmuusjärjestelmä ja -organisaatio luovat vakaan pohjan myös sotilaalliselle maanpuolustukselle. Puolustusministeriö pitää tärkeänä, että olemassa olevaan viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyömalliin ei tehdä muutoksia. Normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa toimiminen edellyttää ennen kaikkea varautumisen eri tasojen optimointia jo normaalioloissa.

Esitykset, jotka liittyvät muutoksiin Huoltovarmuuskeskuksen hallintomallissa ovat neutraaleja, eivätkä vaikuta käytännön yhteistyöhön puolustushallinnon kanssa ainakaan heikentävästi. Puolustusministeriö katsoo, että esitetty sääntely selkeyttää Huoltovarmuuskeskuksen oikeudellista asemaa, turvaa sen rahoitusta pitkällä aikavälillä sekä selkeyttää sääntelyä koskien valtion varmuusvarastoja. Näin ollen esitys vastaa sen tavoitteita.

Huoltovarmuuskeskuksen ydintoimintaa ovat turva-, velvoite ja varmuusvarastointi. On erittäin tärkeää, että huoltovarmuuskeskuksella on selkeä näkymä myös toimitusketjuihin, niiden kansainvälisiin ulottuvuuksiin ja niihin liittyvien haavoittuvuuksien tunnistamiseen.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Koronapandemia osoitti selkeästi sen, että markkinat eivät hoida tilannetta ja jokaisen valtion on hätätilanteessa kyettävä itsenäisesti järjestämään ydintarpeensa itsenäisesti. Suomen sijainti ja käytännössä täydellinen riippuvuus merikuljetuksista on erityinen haavoittuvuus elintärkeiden tuontitavaroiden ja sotilaallisen liikkuvuuden näkökulmasta. Tämän vuoksi toimitusketjuihin olennaisesti liittyvä logistiikka ja huolintaketjut, niiden omistajuus sekä esimerkiksi riittävät vakuusrahat merikuljetusten turvaamiseksi myös poikkeusoloissa on otettava vakavasti huoltovarmuuden turvaamisessa ja tuotava selkeästi esiin haavoittuvuudet niiden osalta on oikea-aikaisen poliittisen päätöksenteon mahdollistamiseksi.

Puolustusministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että osaamisen huoltovarmuuden osuudet puuttuvat esityksestä käytännössä kokonaan. Kansallisesti tulisi ehdottomasti tunnistaa se, keille viranomaisille kuuluvat vastuut tietoyhteiskunnan toimivuuden varmistamiseksi niin normaali kuin erityisesti poikkeusoloissa. Tämä on tärkeää erityisesti erittäin korkean tason osaamista vaativissa kysymyksissä huomioiden mm. teknologian ml. AI jatkuva kehittyminen ja sen lisääntyvä käyttö. Huoltovarmuuden määritelmä digitalisoituneessa tietoyhteiskunnassa on erityisen tärkeää ml. teknologiasiirtojen problematiikan kuvaamisen, vastuiden ja toimien määrittely.

Huoltovarmuuden rahoituksen kehittäminen parantaa kaikkien toimijoiden mahdollisuutta toteuttaa huoltovarmuutta konkreettisesti parantavia toimia. Huoltovarmuusrahaston kantokykyä suunnitellaan parannettavan nykyisestä tasosta, mikä on tärkeää myös sotilaallisen huoltovarmuuden kehittämiselle.

Uskottavaa huoltovarmuutta ei synny ilman taloudellisesti vahvaa perustaa, tästä syystä huoltovarmuuden rahoitus on turvattava kaikissa tilanteissa.

Puolustusministeriö toteaa lisäksi, että voi olla tarkoituksenmukaista harkita tarvittava laajuus huomioiden turvallisuusviranomaisten osallistuminen ja osaamisen välittyminen keskuksen käyttöön. Tämä koskee myös huomioita monikanavaisesta ohjauksesta, jossa työ- ja elinkeinoministeriöllä on kokonaisvastuu. Erityisesti poikkeusoloihin varautumisen osalta yhteistyö ohjauksessa korostaa puolustusministeriön ja sisäministeriön keskeistä roolia hyvän yhteistyön luomisessa ja kansallisesta näkökulmasta oikeiden valintojen ja painopisteiden valinnoissa.

Puolustusministeriö pitää myös tärkeänä, että elinkeinoelämän kosketuspinta HVK:n toimintaan säilyy huoltovarmuusneuvoston kautta.

Varmuusvarastointia koskevaa sääntelyä esitetään kehitettäväksi erityisesti varastojen perustamista ja käyttöönottoa koskevan päätöksenteon osalta. Huoltovarmuuskeskukselle säädettäisiin toimivaltaa päättää varastojen perustamisesta ja käytöstä tilanteissa, joissa päätöksentekoa ei ole tarve nostaa valtioneuvostotasolle. Tämä toisi joustoa ja nopeutta päätöksentekoon ja on siten kannatettava esitys.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Valmiusvarastoinnin kehittämisen lisäksi puolustusministeriö pitää tärkeänä varmistaa Huoltovarmuuskeskuksen kyky tehdä tuotantoon liittyviä järjestelyitä sotilaallisen maanpuolustuksen tukemiseksi ja kyky toimia tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti kaikissa valmiuden asteissa.

Esityksessä on tuotu esiin Huoltovarmuuskeskuksen tarve saada Puolustusvoimilta tietoja muun muassa varautumissuunnittelusta, varautumisen tasosta sekä tuotanto- ja varastomääristä. Puolustusministeriö katsoo näiden tietojen luovuttamisen edellyttävän, että huoltovarmuuden parissa työskentelevä henkilöstö on turvallisuusselvitetty ja toimitilat mahdollistavat turvallisuusluokitellun ja salassa pidettävien tietojen käsittelyn.

Puolustusministeriö pitää erittäin tärkeänä sitä, että Ahvenanmaan huoltovarmuuskysymykset nostetaan hallituksen esityksessä esille. Hallituksen esityksessä kuvataan hyvin sitä yhteistyötä ja yhteistoimintaa, jota Huoltovarmuuskeskus ja Ahvenanmaan maakunta tekevät. Puolustusministeriö yhtyy hallituksen esityksen arvioon Ahvenanmaan maantieteellisen sijainnin merkityksestä, ja tämän vaikutuksesta varautumiseen. Valtakunnan ja itsehallintolain toimivaltuuksien sekä sopimusasetusten lainsäädännöllistä selkeyden vahvistamisessa tulisi varmistaa, että käytännön toiminta ei komplisoidu ja varautumistyö vaikeudu.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi